

Tábi Levente[✧]

Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság megalakítása és annak műszaki kérdései*

DOI 10.17047/HADTUD.2022.32.3.110

A Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokságot (Headquarters Multinational Division Centre, HQ MND-C) a magyar Kormány kezdeményezésére – három keretnemzet együttműködésében – alakították meg a NATO keleti szárnyán meglévő hiány pótlása céljából. Hadosztályszintű vezetési szint már évek óta nincs a Magyar Honvédség (MH) struktúrájában, ugyanúgy, ahogy a fegyvernemi szaktörzselemek sem léteznek. A megalakuló parancsnokság állományának az egyik fő feladata ennek a fegyvernemi hadikultúrának az újrateemtése. A NATO-elvekhez illeszkedő műszaki főnökség a múltbéli tapasztalatokat felhasználva, az érvényben lévő NATO szabályzók szerint, de a kor kihívásaira reagálni képesen teremti meg és működteti a hadosztály szintű műszaki támogatási szakfeladatok rendjét.

KULCSSZAVAK: Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság, műszaki főnökség

The Establishment of the Headquarters Multinational Division Centre and the Related Military Engineering Issues

The Headquarters Multinational Division Centre (HQ MND-C), initiated by the Hungarian government, was established by three cooperating framework nations in order to close the gap at NATO's eastern flank. No division-level command had no existed in the Hungarian Defence Forces' structure for a long time, and the Subject Matter Experts teams and staffs had also been disbanded. One of the main tasks of the HQ staff members is to re-establish this special field of expertise of military arts. The MILENG staff of this HQ, based on the lessons from the past, using the existing NATO standards, and focusing on present challenges, is to create and maintain the order of division-level MILENG tasks.

KEYWORDS: Headquarters Multinational Division Centre, MILENG staff

---

✧ Műszaki főnök, Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság – ACOS G-ENG, HQ MND-C; tabi.levente@uni-nke.hu, levente.tabi@mil.hu; ORCID 0000-0003-0130-9248

* A cikkben megfogalmazott prognosztizálások a 2021. év végi helyzetet tükrözik, amelyek 2022. év végén nem mindenben helytállóak.

Bevezetés

1992-ben végeztem a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán, műszaki szakon. Pár hónapos szakasparancsnoki „tapasztalattal” a hátam mögött már részt kellett vennem az első parancsnoki és törzsvezetési gyakorlón, amelyet az MH 3. Katonai Kerület Parancsnokság (3. gépesített hadtest, 3. Területvédelmi Kerületparancsnokság) vezetett le. Az 1990-es években végrehajtott haderő-átalakítások és modernizálások ellenére 2004-ig rendszeresen, évenként legalább egy parancsnoki és törzsvezetési gyakorlón vagy gyakorlaton vettem még részt a dandártörzs¹ állományában, amelyet a különböző előjárói szervezetként hadosztály, hadtest és magasabb parancsnokságok vezettek le. Amikor az MH Összhaderőnemi Parancsnokságra kerültem még néhány hadműveleti szintű törzsvezetési gyakorlón és gyakorlaton is részt vehettem, de ezekenél a mozzanatoknál már nem lehetett „vegytisztán” felismerni a klasszikus hadtest és hadosztály szintű vezetési elemeket.

A hadosztályszintű szervezeti elem Magyar Honvédségben történő valós és újbóli megjelenése 2019-re datálható, amikor is egy új, a NATO² részére felajánlott parancsnokság megalakítása kezdődött meg a székesfehérvári helyőrségben. Ez a vezetési elem, többnemzeti koncepciót követve jött létre, azzal a céllal, hogy a régióra vetítve, a NATO részére itt is legyen egy reagálóképes műveleti parancsnokság.

Mint minden új szervezeti kultúra kialakítása, így ennek a hadosztály-parancsnokságnak a megalakítása is számos kihívást, nehézséget és komoly koordinációt igényel. Ha mindehhez hozzávesszük azt a ténytet, hogy ilyen szintű vezetési elem közel egy emberöltő óta nem is létezett az MH-ban, akkor a kihívások mértékét még meg is sokszorozhatjuk. A parancsnokságon folyó munka nem csak egy régi vezetési kultúra újrateremtését jelenti, hanem a 21. századi kihívásoknak történő megfelelést is.

Ugyanez a megújító szemléletű megközelítés érezhető a hadosztály-parancsnokság szervezetében létrehozott műszaki főnökség szakmai megalakítása, formálása során is. Mint műszaki főnök, nemcsak vezetem és irányítom a főnökség állományának szakmai munkáját, de emellett, hogy én is tanulom a hadosztály műszaki támogatás tervezési és szervezési feladatait, fokozott figyelmet fordítok a műszaki szakállomány, illetve a teljes parancsnokság állománya műszaki ismereteinek fejlesztésére, a katonai műszaki kultúra hadosztályszintű vezetési rendszerbe történő árnyos beillesztésére.

Ebben a cikkben a Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság megalakításának folyamatát, aktuális helyzetét mutatom be, és emellett rávilágítok azokra az eseményekre, továbbá munkafázisokra, amelyek az új műszaki főnökség megalakítását és kihívásait jelentik. Bemutatom azokat az eredményeket is, amelyek a műszaki főnökség megalakításának folyamatában és fejlődésében mérföldkőként jelentkeztek, valamint a közeljövő feladatait számunkra meghatározzák.

1 MH 62. Bercsényi Miklós Gépesített Lövészdandár, Hódmezővásárhely

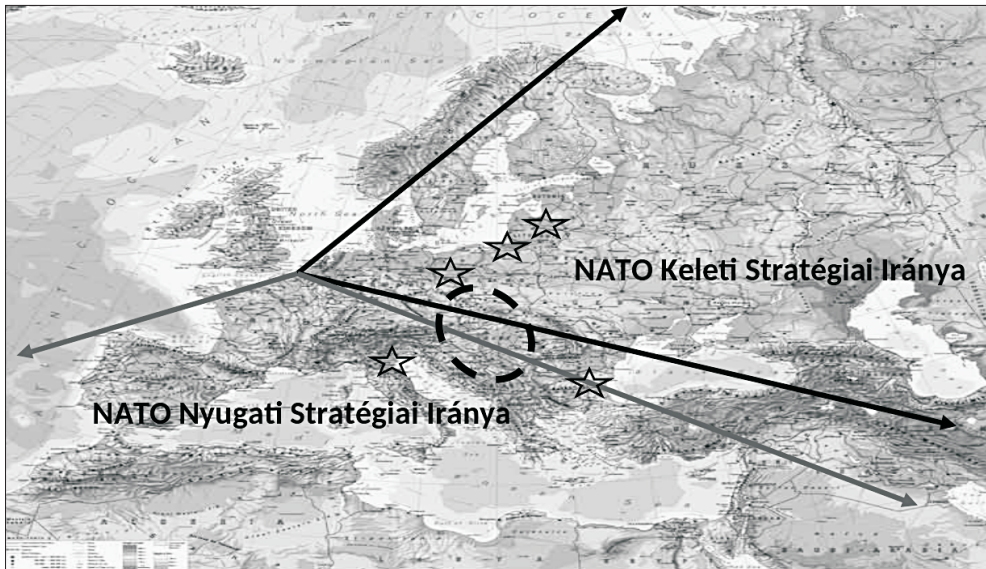
2 NATO – North Atlantic Treaty Organization (Észak-Atlanti Szerződés Szervezete), MH TP, 2022.

HQ MND-C koncepció³

A Közép-Európára koncentráló, NATO alárendeltségben működő katonai szervezet létrehozásának kezdeményezését Magyarország miniszterelnöke először 2018 nyarán, Berlinben említette meg egy német–magyar kétoldalú megbeszélés alkalmával. Politikai célja a közép-európai régió biztonságának növelése volt.

A politikai kezdeményezés és a régió országaival történt katonai felsővezetői egyeztetések alapján, 2019 októberében a Magyar Honvédség parancsoka és a Horvát Vezérkar főnöke közös levélben, mint hivatalos nemzeti felajánlás, a NATO európai erők főparancsnokának felajánlotta egy többnemzeti hadosztályszintű parancsnokság megalakítását. Ennek megerősítéséül, a 2019. október 24–25-én megrendezett NATO védelmi miniszteri találkozó keretében a magyar és horvát védelmi miniszterek közös levélben tájékoztatták a NATO-főtitkárt, hogy a tervezett parancsnokságot a NATO alárendeltségében, a NATO-haderőstruktúrájába ajánlják fel.

A NATO különböző illetékes politikai és katonai szervei 2020 első félévében hivatalos fórumokon és ügyszervekkel kinyilvánították a felajánlás befogadását, amelyek alapján a magyar és horvát keretnemzetek megtették a hadosztályparancsnokság felállításának ütemezett lépéseit.

1. ábra.

*A NATO keleti és nyugati irányai
a már meglévő NATO harcászati parancsnokságaink jelölésével*

(Forrás: Tábi 2021b, 5)

3 HQ MND-C 2021, 1.

A felajánlás alapján három katonai stratégiai célt határoztak meg:

1. a felajánlott kötelék feleljen meg a NATO stratégiai parancsnokságai által meghatározott képességeknek, valamint legyen képes hadosztályszintű műveleti feladatok végrehajtására;
2. a hadosztály-parancsnokság integrálódjon a NATO haderőstruktúrájába (*NATO Force Structure*);
3. a keretnemzeti koncepció alapján a többnemzeti hadosztály-parancsnokság, a már NATO részére felajánlott kötelékek affiliálásával,⁴ valós és meglévő képességek bevonásával, hajtsa végre műveleti feladatait.⁵

A kidolgozott koncepció alapján, a Kárpát-medence régióra fókuszálva, hozták létre a Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokságot, amelyre építve, a parancsnokság vezetése alatt – végcélként – egy teljes hadosztály megalakítását tervezik.

Az HQ MND-C küldetéseként egy telepíthető, harcászati szintű vezetési elemet határoztak meg, amely képes a regionális biztonság fenntartása érdekében:

- NATO-kötelékek és képességek integrálására;
- szárazföldi műveletek teljes spektrumában a kijelölt erők vezetésére.

Feladatai között a következők szerepelnek:

- harcászati szintű szárazföldi műveletek tervezése, szervezése és vezetése;
- legfeljebb öt manőver harcászati magasabb egység (dandár, ezred) és a támogató erők vezetése és irányítása;
- legalább tíz napig műveleti feladatok önálló ellátása;
- NATO nyílt és minősített (adat és beszéd) kommunikációs hálózat létrehozása, működtetése és fenntartása;
- a kijelölt és a partnernemzetek felajánlott erőinek felkészítési és kiképzési rendezvényeinek és a közös képességfejlesztések szinkronizálásának koordinálása, szükség szerinti vezetése és irányítása.⁶

A keretnemzetek megegyezése és a felajánlás alapján a létrehozandó HQ MND-C Székesfehérvár központtal alakul meg. Műveleti és telepíthetőségi körzetének pedig Székesfehérvár és annak 500 km sugarú kör területét jelölték meg.

Az HQ MND-C megalakításának további adminisztratív eseményei közé tartozik, hogy 2020 szeptemberében a NATO Katonai Tanácsa jóváhagyta a megalakítással kapcsolatos alapelveket, és elrendelte a *SACEUR Strategic Directive*⁷ kidolgozását. Ez alapján az MHP parancsnoka 2020 novemberében hivatalos levélben tájékoztatta a NATO-tagországot az újonnan létrehozandó HQ MND-C megalakításáról és felajánlta a részvételi lehetőséget.

2021. február elején NATO SHAPE⁸ kiadta a *SACEUR Strategic Directive on the Establishment of HQ MND-C*⁹ dokumentumot. Ez tartalmazza az HQ MND-C

4 Affiliáció – csatlakozás egy adott közösségbe; befogadás. Idegen Szavak Gyűjteménye, 2022.

5 HQ MND-C 2021, 1.

6 HQ MND-C 2021, 1.

7 Strategic Directive – Stratégiai Direktíva, a szerző fordításában.

8 Supreme Headquarters Allied Powers Europe, SHAPE – Szövetséges Fegyveres Erők Európai Legfelső Parancsnoksága, MH TP, 2022.

9 Strategic Directive on the Establishment of HQ MND-C – az HQ MND-C megalakításáról szóló stratégiai szintű direktíva, a szerző fordítása.

felállításával és a NATO haderőstruktúrába történő integrálásával kapcsolatos stratégiai szintű feladatszabást, időrendet, valamint feladatokat. Ennek alapján a NATO Brunssumi Összhaderőnemi Parancsnoksága¹⁰ feladata, hogy az HQ MND-C-re vonatkozó *Development Plan*¹¹ okmányt dolgozza ki, illetve a fejlesztési folyamatokat nyomon kövesse és irányítsa.

A keretnemzet koncepció

A keretnemzet koncepció lényege, hogy a keretnemzetként megjelölt országok vállalásuk alapján működtetik a szervezetet, illetve a költségvetés és a személyi állomány feltöltéséhez „jelentős” mértékben hozzájárulnak. Jelen esetben Horvátország és Magyarország vállalta elsőként a keretnemzeti feladatok felelősségét. Ehhez 2021-ben csatlakozott még Szlovákia, így egy háromtagú keretnemzeti összefogás alapján alakul meg és működik az HQ MND-C.¹²

A keretnemzetekhez további hozzájáruló nemzetek is csatlakoznak. Ezek a nemzetek önkéntes alapon vállalnak fel feladatokat és delegálnak a törzsbe személyi állományt. 2021-ben Németország, Lengyelország, Olaszország, Románia és Törökország jelentette be csatlakozását, továbbá Anglia és Szlovénia is jelezte csatlakozási szándékát.¹³

Az HQ MND-C megalakítása több lépésben valósult és valósul meg. A konkrét részletek elemzése nélkül, csak a legfontosabb események a következők:¹⁴

- 2018-ban a koncepció részleteinek kidolgozását és a szervezet megalakításához szükséges első feladatokat Somogyi Zoltán ezredes (2020-tól dandártábornok) vezetésével kezdte meg az MH-ból kijelölt törzseselem;
- 2020 augusztusában érkezett a szervezethez a horvát állomány, amelyet az HQ MND-C első kijelölt parancsnoka, Denis Tretinjak vezérőrnagy vezetett;
- 2020 őszén megérkezett az MH állományából kijelölt első nagyobb létszámú törzsellomány;
- 2021 januárjában az MH átadta a parancsnokság működéséhez minimálisan szükséges ideiglenes épületkomplexumot, amelynek kiegészítése 2022-ben valósul meg;
- 2021-ben az *Együttműködési Megállapodást*¹⁵ minden érintett nemzet véleményezte;
- 2022 májusában az HQ MND-C NATO szervezeti elemként aktiválásra került;
- a NATO-követelmények szerinti *Előzetes Működési Képesség*¹⁶ elérését, a keretnemzetek tervezetten 2022 második félévében jelentik be;
- tervezetten 2023 végére a parancsnokság eléri a *Teljes Műveleti Képességet*;¹⁷

10 Joint Forces Command Brunssum, JFCBS.

11 Development Plan – fejlesztési terv, a szerző fordítása.

12 HQ MND-C 2021, 3.

13 HQ MND-C 2021, 3.

14 HQ MND-C 2021, 2.

15 Memorandum of Understanding, MOU.

16 Initial Operational Capability, IOC.

17 Full Operational Capability, FOC.

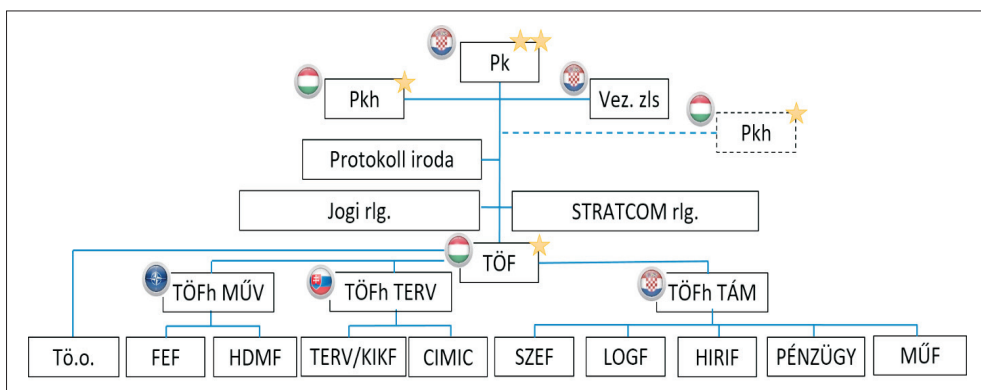

- a parancsnokság teljeskörű működéshez szükséges parancsnoki épületkomplexum tervezett átadásának ideje 2024 első féléve.

A hadosztály-parancsnokság megalakításának végső célja, hogy középtávon – megközelítőleg 2032-re – konkrét műveleti kötelekkel alárendelésével képes legyen a meghatározott NATO-műveletek teljeskörű végrehajtására.

A Műszaki Főnökség feladatrendszere

Az HQ MND-C szervezeti felépítése követi a NATO katonai szervezeteinek struktúráját. Ennek megfelelően, a 2. ábra is jól mutatja, a hadosztály-parancsnokság a parancsnoki csoportból, valamint a hadosztálytörzsfőnök alárendeltségében található törzselemből tevődik össze.

2. ábra.

Az HQ MND-C szervezeti felépítése

(Forrás: Tábi 2021b, 8)

A törzsben minden funkció elkülönítve megtalálható. Ellenben azt már most kijelenthető, hogy ez a struktúra és elnevezési rendszer változhat és változni is fog, mivel a hadosztály feladatrendszerének és képességeinek részletei még most is formálódnak, ezért a feladatok végleges tisztázásával várhatóan a műszaki főnökség szervezete is módosul.

Ennek fényében most vizsgáljuk meg, hogy az HQ MND-C Műszaki Főnökségnek mi a feladatrendszere, ehhez milyen szervezettel kezdte meg működését és milyen úton kell haladnia annak érdekében, hogy az elvárt követelményeknek megfeleljen.

A hadosztály műszaki főnökségének alapfeladatai a következők:¹⁸

- a hadosztály katonai műszaki képesség-követelmények beazonosítása, illetve fejlesztése;
- a mozgás- és manőverszabadság, illetve a műveletekhez szükséges infrastruktúra fejlesztése és fenntartása, valamint szakmai tanácsadás az MND-C parancsnok részére.

18 Tábi 2021a.

A NATO-alapelvek szerint, a katonai műszaki szakfeladatok tekintetében, ennek a műszaki főnökségnek sincs más feladata, mint a szövetségi rendszerben elvárt műszaki szakfeladatok tervezése, szervezése és végrehajtása. A NATO-ban a katonai műszaki szakterület deklaráltan önálló funkcióvá vált,¹⁹ valamint a műszaki támogatás feladatrendszerét is pontosították, illetve kiegészítették. Ennek értelmében a katonai műszaki szakterület a következőképpen épül fel:²⁰

- a katonai műszaki támogatási főbb feladatcsoportjai:
  - a mozgástámogatás;
  - a mozgásakadályozás;
  - a túlélőképesség fokozása;
  - és az általános műszaki támogatás;
- tűzserész biztosítás;
- környezetvédelmi feladatok koordinálása;
- átvizsgálás/kutatás;²¹
- infrastruktúra-menedzsment.

Ezek közül az alapfeladatok közül a műszaki szakterület vonatkozásában egyértelműen új elemként lehet megnevezni a környezetvédelmi és az infrastruktúra-menedzsment teendőit. Viszont a katonai átvizsgálás/kutatás az afganisztáni műveletek óta került a műszaki szakterülethez, míg a tűzserész biztosítás, az MH rendszerében is, már hosszú évek óta a műszaki szakma kezelésében volt, így ennek megjelenítése nem jelentett igazán új feladatot.

Emellett kijelölték azokat az összetett feladatokat, amelyekben a műszaki szakmának fontos, némely esetben kiemelt együttműködési feladatai és kötelmei vannak. Ezek közé kell sorolni a C-IED²² feladatokban történő meghatározó feladatvégrehajtást, az erők védelmében végrehajtott szakfeladatokat és rendszabályokat, illetve azon egyéb műszaki szakfeladatokat, melyek a fent felsorolt feladatokon kívül esnek, de a műszaki erőknek együttműködési kötelezettségei, feladatai lehetnek.²³

Anélkül, hogy tovább elemezném a műszaki szakfeladatokat a 3. ábrával szemléltetem, hogy a fent felsorolt feladatrendszer-struktúra a valóságban miképpen valósul meg. Látható, hogy az egyes műveleti alapfunkciókat a műszaki szakterület milyen szakfeladatokkal tud támogatni.

A fentiek megjelenítését azért is tartottam fontosnak, mivel az MC 0560/2²⁴ egy teljesen új helyzetet teremtett a NATO műszaki csapatok életében, amely alapján minden hatályos szabályzó felülvizsgálat és átdolgozás alatt áll. Ezt azért is emelem ki, mivel ebben a változó helyzetben kell az HQ MND-C műszaki főnökségét, annak

19 MC 0560/2, 2017, 3.

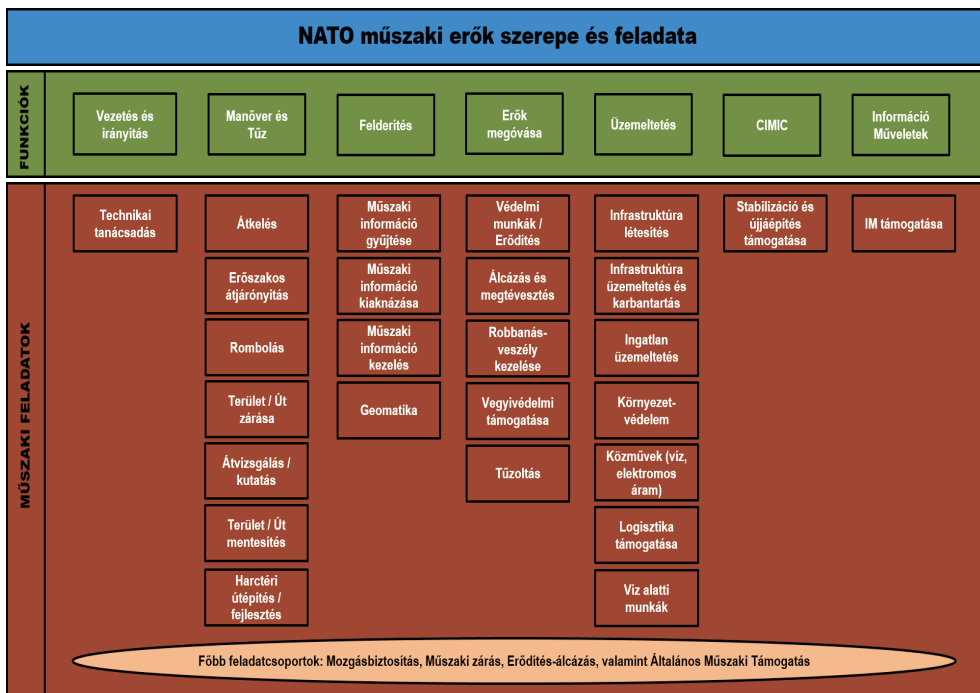
20 AJP-3.12, 2021, 1-2-1-4.

21 Az Átvizsgálás/Kutatás (angolul: Military Search, AJP-3.12, 1-4) a NATO-szabályzók szerint a műszaki szakterület kezelésében van, amelynek célja előre megtervezett kutatási módszerrel megbizonyosodni arról, hogy egy adott helyen és időben megtalálható-e a keresett tárgy, eszköz, esemény vagy személy.

22 Counter Improvised Explosive Devices, C-IED (rögtönzött robbanószerkezet elleni védelem), MH TP, 2022.

23 AJP-3.12, 2021, 1-5.

24 MC 0560/2 (Military Committee) a NATO Katonai Tanácsa által a műszaki szakfeladatok végrehajtására kiadott stratégiai szintű iránymutatás.

3. ábra.

A NATO katonai műszaki szakfeladatainak felosztása

(Forrás: ATP-3.12.1 2016, 1–4. alapján szerkesztette a szerző)

feladatrendszerét és felelősségét meghatározni, kialakítani, illetve a szakmai feladatokat begyakorolni. Ez egyben egy dilemmát is generál, ugyanis a feladatrendszer, a rendelkezésre álló szakállomány, illetve annak felkészültsége fogja jelenteni azt az összegzett képességet, amely alapján a hadosztály-parancsnokság műszaki képességét mérni lehet.

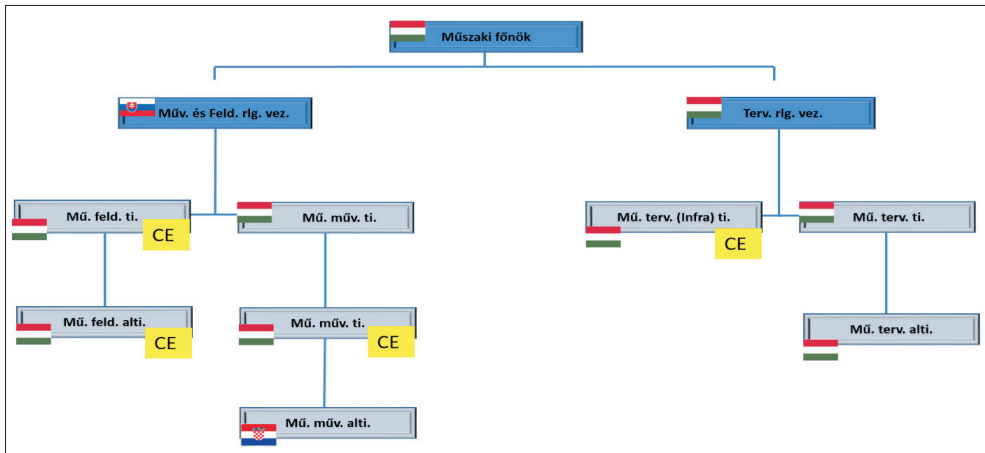
Kiindulásként a műszaki főnökséget 11 fős szervezettel hozták létre. A főnökséget egy magyar kiemelt főtiszt vezeti. Amint az 4. ábrán látható, a főnökség két részből áll, az egyik a műszaki hadműveleti és felderítő feladatokért felelős, míg a másik a műszaki feladatok tervezéséért. A 11 fős állományból békehelyzetben hét beosztás feltölthető és további négy fővel²⁵ egészül ki a főnökség műveleti feladatok elrendelése esetén. Jelen pillanatban egy fő szlovák és egy fő horvát műszaki kolléga van a főnökség állományában, a többi beosztást a Magyar Honvédség tölti fel.²⁶

Figyelembe véve, hogy már hosszú ideje nincs műszaki törzs az MH parancsnokságain, illetve a fent vázolt állománystruktúra megközelíti más NATO hadtest- és hadosztálytörzsek műszaki szaklétszámát, akár nyugodtan ki is jelenthetjük, hogy ez

25 Négy fő: feladatrendelése esetén (Crisis Establishment, CE) feltöltendő beosztások – a szerző kiegészítése.

26 MHP HTCSF 2020, 21–22.

4. ábra.
HQ MND-C műszaki főnökség struktúrája

(Forrás: Tábi 2021b, 9)

a struktúra és a megadott létszám elégséges az HQ MND-C műszaki szakfeladatainak tervezéséhez, szervezéséhez és vezetéséhez. Hogy ez valójában igaz és helytálló megállapítás, most talán még korai kijelenteni, hiszen csak most van kialakulóban maga a parancsnokság és vele egyetemben most építjük fel, alakítjuk ki az elvárt műszaki szakfeladatok végrehajtásának rendjét, folyamatát és rendszerét.

Amit viszont már most is elemezhetünk, az az eltelt, közel 14 hónapos feladatvégrehajtás, azon belül is, hogy milyen feladatokat kellett és volt képes végrehajtani a főnökség állománya és azokat milyen hatékonysággal, eredménnyel tudta teljesíteni, illetve milyen kihívások merültek fel az egyes feladatok végrehajtása során.

A szakmai eredmények és kihívások

Az elemzést és a felmerülő kihívásokat a NATO-ban alkalmazott átfogó elemzési rendszer, a DOTMLPFI²⁷ szerint kívánom bemutatni. Ezen belül is kifejezetten azokra a témákra fókuszálok, amelyek a műszaki főnökséget szignifikánsan érintik és befolyással vannak az ott végzett munkára.

Szabályzók

Egy új szervezet megalakításának egyik sarkalatos feladata a működéséhez szükséges különféle külső és belső szabályzók összeállítása és hatályba léptetése. Ennek első fázisa, legalábbis az HQ MND-C műszaki főnöksége szempontjából, a szervezetre vonatkozó különböző NATO-szabályzók és -szabványok begyűjtése és feldolgozása.

27 Doctrine (Szabályzók), Organization (Szervezet), Training (Képzés, Kiképzés), Material (Logisztika Biztosítás), Leadership (Katonai Vezetés), Personnel (Személyi Állomány), Facilities (Infrastruktúra) és Interoperability (Interoperabilitás) – a szerző fordításában.

A már korábban hivatkozott MC 0560/2, AJP²⁸-3.12 és ATP²⁹-3.12.1 megfelelő alapot és iránymutatást adott a munka megkezdéséhez, még annak ellenére is, hogy szinte mindegyik NATO STANAG³⁰ átdolgozás alatt áll. A szabványokat illetően nagyobb kihívást jelentett és jelent még most is, hogy a NATO-ban a hadosztály-szintű szervezet harcászati szintnek felel meg, amelyet nemzeti felelősségként kell kezelni. Ez azt jelenti, hogy a NATO-ban erre a szintre – legalábbis műszaki vonatkozásban – nincs olyan szabályzó, amit tükörként lehetne használni az HQ MND-C-re. Ez azért is jelent problémát, mivel az MH-ban sincsenek már a hadosztály műszaki támogatásáról szóló szabályzók. Csak volt akadémiai jegyzeteket sikerült megtalálni, amelyeket az 1960-as, 1970-es években adtak ki a hadosztály harcának műszaki biztosítási feladatainak tervezésére, szervezésére és vezetésére.

Emellett természetesen rendelkezésre állnak még a testvérszervezetek által összeállított műveleti eljárások, de sajnos azt lehet róluk megállapítani, hogy azok inkább az utóbbi években Irakban és Afganisztánban végrehajtott műveletek támogatására fókuszálnak, amelyek a mi tervezett NATO 5. cikkely szerinti tevékenységeinkhez nehezen adaptálhatók. Sikerült viszont más NATO-tagország által alkalmazott, nemzeti vonatkozású műveleti eljárásokat leíró és értelmező szabályzókat beszerezni, amelyek segítségével eredményesen tudtuk a saját műszaki szabályzóink összeállítását megkezdeni.

2022. január végére összeállt és megjelent az első, az HQ MND-C műszaki törzsének szerepéről, felelősségéről és feladatairól szóló műveleti utasítás. Ezt követően legalább még egy belső szabályzót állítunk össze, amely a műveletek műszaki szakfeladatainak tervezését, szervezését, valamint azok vezetését, illetve irányítását fogja a hadosztály részére meghatározni.

Szervezet

A műszaki főnökség struktúrájának és kialakításának feladata komoly kihívást jelenthetett az előkészítő törzsnek, hiszen a hadosztályszintű parancsnokságok kultúrája már hosszú ideje nincs meg az MH-ban, illetve a fegyvernemi törzselemek sem igazán léteznek, így a hagyományokat sem lehetett követni a műszaki főnökség szerkezeti kialakításakor. Mindezt nehezítette, hogy a Magyar Honvédség rendszerében olyan szakmai fórumot sem igazán lehetett megkérdezni, amelyik akár autentikusan, akár szakmai alapon megfelelő iránymutatást adott volna egy szakmailag megalapozott műszaki törzs struktúrára.

Ezért nem is lehetett más lehetőség, mint a már meglévő NATO-szervezetek állománytábláját alapul véve összeállítani egy olyan műszaki főnökséget, amely remélhetőleg kellően eredményesen tudja a feladatait végrehajtani. Viszont a feladatok beazonosítása során, és ezt itt nem kritikaként, hanem tényszerű közlésként írom, az MH béke működési kultúrája, illetve a szervezet megalakításának akkori műszaki

28 Allied Joint Publication, AJP – NATO Szövetséges Összhaderőnemi Kiadványa, MH TP, 2022.

29 Allied Tactical Publication, ATP – NATO Szövetséges Harcászati szintű Kiadványa, MH TP, 2022.

30 NATO Standardization Agreement, STANAG – NATO szabványosítási egyezmény, MH TP, 2022.

feladatai lettek alapvetésként felsorakoztatva, nem pedig azok a műveleti műszaki feladatok, amelyeket az előzőekben már felvázoltam.

A műszaki főnökség, a többi főnökséggel harmonizálva azonos szintre került, közvetlen a törzsfőnök támogató helyettes³¹ alárendeltségbe (lásd 2. ábra). Hogy ez az alárendeltségi viszony mennyire állja meg a helyét, valamint a törzsfőnök támogató helyettes irányítása mennyire tud befolyással lenni egy művelet műszaki tervezése, szervezése és vezetése során, most még nem lehet megmondani. Ennek megválaszolására néhány gyakorlaton még részt kell venni, illetve kis időnek el is kell telnie ahhoz, hogy ezt a logisztikai–műveleti viszonyrendszert, a műszaki szakma vonatkozásában, érdemben lehessen elemezni és értékelni. Az mindenképpen előrelépés, hogy a műszaki főnök a hadosztályparancsnok közvetlen műszaki tanácsadója, valamint a parancsnok nevében a hadosztályszintű műszaki feladatok koordinálásáért és vezetéséért felelős személy.

Vizsont a műszaki főnökség szervezetének kialakításakor, már a főnökség és az egyes beosztások megnevezésében is létrejöttek olyan torzulások, amelyek feltehetően az HQ MND-C megalakításával összefüggően, az infrastrukturális feladatok túldimenzionálása miatt keletkeztek. A főnökség állománytáblás magyar megnevezése: *Műszaki és Infrastrukturális Főnökség*. Ha a korábban bemutatott NATO-elveket követjük, akkor kijelenthető, hogy a katonai műszaki funkció alárendeltségében megtalálható az infrastrukturális feladatok kezelése. Így az „infrastruktúra” kifejezés megjelenítése a főnökség megnevezésében csak akkor lehet indokolt, ha a főnökség mindennapi feladatai ebbe az irányba tolnak. Az *Infrastruktúra* részben erről még külön szólok, de azt nyugodtan ki lehet jelenteni, hogy 2024 után az infrastrukturális fejlesztési feladatok a hadosztály életében várhatóan lecsökkennek, így a műszaki főnökségnek sem lesz ilyen jellegű számottevő feladata. Azt is meg kívánom jegyezni, hogy az MH-ban is markánsan különválnak a katonai műszaki szakma és az infrastrukturális feladatokat végző szervezet. Míg az első műveleti feladatokat lát el, addig az infrastruktúra alapvetően a logisztikai (elhelyezési) vonalon mozog. A kettő összeolvasztása, összevonása – fogadjuk el axiómaként – a jelen körülmények között az MH-ban sem elképzelhető.

Ugyanez a helyzet a műszaki tervező részlegnél is. Eleinte a részlegben mindenkinek infrastrukturális megnevezése és munkaköri azonosító kódja volt. Ez abból a szempontból szerencsés volt, hogy rögtön egy infrastrukturális szaktisztával lehetett megkezdeni az állomány feltöltését, aki hatékony munkát tudott végezni az HQ MND-C infrastrukturális beruházásaink előkészítésében, tervezésében és a kivitelezések szakmai felügyeletében. Ellenben az infrastrukturális szakbeosztottak ilyen nagy létszámban történő megjelenítése (összesen négy fő) abból a szempontból nem volt reális, hogy magukat a beosztásokat sem tudja feltölteni a szakmai felelős (HM VGH).³² Vizsont azt sem vették figyelembe, hogy milyen szakmai feladatokat kell végeznie a műszaki főnökség tervező részlegének a műveleti feladatok tervezése, szervezése és esetlegesen vezetése során.

31 Deputy Chief of Staff Support, DCOS SPT.

32 Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatal.

Közel hasonló a helyzet a hadműveleti és felderítő részlegnél is. Itt a kérdéses tételek a két műszaki felderítő beosztás, amelyek feltöltésére jelenleg csak feladatelrendelése esetén van lehetőség. A főnökség szakmai értékelés alapján azt állapította meg, hogy legalább egy műszaki felderítő beosztásra béke állapotban is szükség van annak érdekében, hogy a főnökség az egyes műveleti feladatok műszaki felderítő feladatait szakmailag felkészült állománnyal tudja megkezdeni és végrehajtani.

Szerencsére számos, a szervezetet „negatíván” érintő elemet már sikerült korrigálni, illetve a hadosztály vezetésében megvan a hajlandóság a későbbi korrekciók elvégzésére is. Azt is ki kell viszont jelenteni, hogy a most meglévő állománystruktúra tervezetten elégséges ahhoz a feladatrendszerhez, amit most kell a főnökség állományának végrehajtani. Középtávon talán további bővítést és átalakítást kell majd végezni, mivel vannak olyan feladatok, amelyekre egyáltalán nincs szakmai beosztott (például: tűzszerész, környezetvédelmi, műszaki-technikai stb.), de ezeknek a megjelenéséhez a műszaki főnökségnek még néhány parancsnoki és törzsvezetési gyakorlást és gyakorlatot kell végrehajtani, amelyek tapasztalatait feldolgozva a valós igényeket majd pontosan meg lehet fogalmazni.

Képzés, kiképzés

A főnökség életében a képzés és kiképzés két szálon fut. Az egyéni kiképzés, amely az önálló felkészülést és az egyes tanfolyamokon történő részvételt jelenti, illetve a kötelék kiképzést, amely a parancsnokság teljes állományát érintő különböző parancsnoki és törzsvezetési gyakorlásokat és gyakorlatokat foglalja magába.

Az egyéni felkészültségnél mindenképp meg kell említeni, hogy a műszaki főnökségnél, a magyar állományt is beleértve, mindenki rendelkezik megfelelő angol nyelvi tudással és előírt STANAG-nyelvvizsgával. Ez azért is fontos, mert az HQ MND-C napi kommunikációs nyelve, szóban és írásban egyaránt, az angol. Összességében az angol nyelvi kommunikáció a műszaki szakállománynál nem okoz napi szinten problémát és nehézséget.

A beosztott állományból mindenki rendelkezik katonai műszaki végzettséggel, ami a szakmai munkát nagyban megkönnyíti. Amire itt oda kell figyelni, hogy az egyes munkaköri leírásokban meghatározott szakmai tanfolyamokkal mindenki rendelkezzen. Szerencsére itt is könnyű helyzetben van a műszaki főnökség állománya, hiszen nem kell a „NATO-iskolához”³³ igazodnunk. Az HQ MND-C műszaki főnökség állománya részére meghatározott szaktanfolyamok mindegyike az Ingolstadtban működő NATO Műszaki Kiválósági Központ³⁴ által szervezett és vezetett tanfolyam. Akiknek még hiányzik a szakmai tanfolyama, azok is mind képesek lesznek 2022-ben a szükséges végzettségeket megszerezni.

Kötelék kiképzés terén is jól fejlődik a főnökség állománya. Viszont a hadosztály szintre vonatkozó ismeretek hiányosságait ki kell emelnem, mint kritikus tényezőt. A főnökség állománya fiatal, így normál körülmények között még életkorban sem érhettek volna el erre a szintre. Ellenben az eddigi gyakorlatok során végrehajtott

33 NATO iskola – NATO School Oberammergau, Germany.

34 Military Engineering Centre of Excellence, MILENG COE – Katonai Műszaki Kiválósági Központ. Ingolstadt, Németország, www.milengcoe.org

parancsnoki döntéshozatali folyamatok és a műszaki feladatok kidolgozásai mind hozzájárultak az állomány összekovácsolódása mellett a szakmai fejlődéshez is. A gyakorlatok olyan műszaki elemző és értékelő, valamint parancs-kidolgozó munkára kényszerítették az állományt, amelyet korábban még nem végeztek. Fontos hangsúlyozni, hogy az állomány, a hadosztály szintet jelentő feladatokon túl, számos olyan műszaki műveleti feladatot tervezett és szervezett meg, valamint vezetett és koordinált, melyekkel korábban még nem találkoztak. Ilyen komplex feladatok közé tartoztak például az első lépcsőben harcoló kötelékek harcátadásának műszaki támogatási feladatai; vagy a többszörös vízi akadályon történő átkelés műszaki támogatásának szervezése, vezetése és irányítása; valamint a fő- és alternatív ellátási útvonalak fenntartásának szervezése és irányítása; illetve más nemzet műszaki erejének feladatra történő átvétele és műveletbe integrálása. Az összes feladat végrehajtásával látványosan érzékelhető a műszaki főnökség állományának szakmai fejlődése, a szakmai ismeretek beépítése, amely nemcsak a műveleti feladatoknál, de a mindennapi élet során is tetten érhető.

Az egyéni képzések és kötelék kiképzések eredményessége abban is jól mérhető, hogy az elvárt műszaki vagy műszaki vonatkozású műveleti utasítások kidolgozása és azok beépítése a mindennapokban is jól tükröződik a feladatok eredményes végrehajtásában.

Logisztika biztosítás

Jelenleg műszaki vonatkozásban nincs meghatározó logisztikai feladat, amit a műszaki főnökség állományának végre kell hajtani. Ez a helyzet a műveleti feladatok tervezése során változik, de ezt most még eredményesen tudja a főnökség kezelni a hadosztály logisztikai törzsével.

Nyilván egy komplexebb feladat esetén a műszaki főnökség állományából hiányzó műszaki-technikai szakbeosztott pótlását meg kell majd oldani. A műszaki-technikai szakma is olyan szakirány, amely ugyan szorosan kapcsolódik a műszaki műveleti képességekhez, de speciális logisztikai és műszaki felkészültséget is igényel. A műszaki-technikai szakanyagok beszerzésének, tárolásának és szétosztásának rendjét és folyamatát mindig a műszaki erők igényeihez kell igazítani, amit a műszaki főnök koordinál, de a szakmai részt a szakbeosztott teszi hozzá.

Katonai vezetés

A katonai vezetés alatt a NATO kiemelt műszaki rendezvényein történő részvétel helyzetét kívánom elemezni.

A főnökség állományának eddig végzett munkája és eredményei alapján a hadosztály vezetése támogató módon áll a műszaki igényekhez. Ennek alapján a parancsnokság vezetése nem zárkózott el olyan nemzetközi programokon való részvételtől, melyek a műszaki szakma szempontjából, kifejezett NATO környezetben, meghatározók. Így tudott az HQ MND-C 2021 őszen első alkalommal részt venni a Kanadában megrendezett *NATO Senior Joint Engineer Conference* rendezvényen, amely fontos mérföldkőnek számít az életünkben, ugyanis a parancsnokság hivatalosan is megjelent egy NATO szinten kiemelt szakmai fórumon, illetve a jövőre nézve a kapcsolatépítés és azok kiaknázása megindulhatott.

A másik fontos NATO-fórum a *MILENG Working Group*,³⁵ amely olyan szakmai fórum, ahol a doktrinális, képességfejlesztési és együttműködés szabályozási témaköröket vitatnak meg a szakemberek. Ezen a rendezvényen azzal a céllal vesz részt a főnökség kijelölt állománya, hogy a NATO-ban hatályos műszaki szabályozásokról, illetve a folyamatban lévő és a jövőbeni változásokról naprakész információkhoz jusson, valamint személyes ráhatásunk is legyen a minket is érintő projektek végkimenetelére.

Mint a főnökség vezetője, személyes kihívásom és feladatomban, hogy a műszaki főnökséget, illetve a műszaki szemléletet vissza- és beépítsem a hadosztály-parancsnokság, az HQ MND-C mindennapi és műveleti életébe. A kezdeti nehézségeken már túl vagyunk és most már minden hadosztály-törzselem tudja, hogy itt vagyunk és dolgozunk. Sajnos még az automatizmusig nem jutottunk el, továbbra is találkozunk olyan helyzetekkel, amikor nem igazán tudják a kollégák, hogy mire és hogyan lehet használni minket és rajtunk keresztül a műszaki erőket. A pozitív ebben a nehézségben, hogy a szisztematikus munkával és kommunikációval a parancsnoki állomány felismerte a műszaki szakma jelentőségét, így most már nekünk a műszaki erők helyes alkalmazásának tervezésére, valamint vezetésére kell a nagyobb hangsúlyt fektetni.

Személyi állomány

A személyi állomány feltöltése, mint azt már korábban is jeleztem az infrastrukturális beosztások sokasága miatt nem indult gördülékenyen. 2019. január elején, elsőként – még egyszer hangsúlyozva, hogy az infrastrukturális beruházások fontossága miatt helyesen – a műszaki tervező részlegbe infrastrukturális szakmai végzettséggel rendelkező részlegvezető érkezett az HQ MND-C-hez. Én, mint műszaki főnök 2020 novemberében csatlakoztam a hadosztály-parancsnoksághoz.

2021 a létszámnövekedés éve volt, hisz év elején két fő műszaki tiszt érkezett az MH műszaki alakulataitól. Nyáron csatlakozott az első nemzetközi állomány, a szlovák részlegvezető és ősszel az első altiszt is. Egy hiányzó beosztás maradt még üresen, melyet a tervek szerint Horvátország 2022 nyarán fog feltölteni.

Az állomány összetételéről összességében azt lehet mondani, hogy fiatal, ambiciózus és kellően motivált. Ezért vezetőként könnyű a napi feladatokat vagy akár a középtávú feladatokat is elvégeztetni.

A kihívás itt is ugyanaz, ahogy azt már korábban leírtam, hogy a hadosztály-szintű ismeretek még nem mélyültek el a főnökség állományánál. Együtt tanulunk, egymástól! Segítjük és kiegészítjük egymást, hogy a kívánt és meghatározott célokat határidőre, sikeresen tudjuk teljesíteni. A szakmai ismeretek hiányát folyamatos és önálló tanulóssal, illetve a közös megbeszélésekkel pótoljuk és egészítjük ki. Ezáltal a tudásunk és tapasztalataink folyamatosan bővülnek és nem csak egyénileg, hanem mint közösség is fejlődünk.

A fenti elemzésből jól látható, hogy főnökként nem okozott különösebb nehézséget az érkező állomány beillesztése, továbbá a közös munka beindítása. Sikerült megtalálnunk azokat a képzési formákat is, melyek a legjobban illeszkednek a szakállomány szakmai ismereteinek bővítéséhez. Ez összességében pozitív és előre mutató.

---

35 Working Group – munkacsoport (a szerző fordításában). *NATOTerm* (é. n.)

Viszont abban is van felelősségünk, hogy felkutassuk és beillesztésre előkészítsük azt az állományt, akik a feladatrendelése esetén kiegészítik és 100%-ra felöltik a műszaki főnökséget. Természetesen itt nem csak a beosztások feltöltésére gondolok, hanem a felkészítésekre is. Fel kell majd venni a kapcsolatot a jelölő katonai szervezetekkel, továbbá be kell tervezetni velük ezen állomány szakmai felkészítését, valamint az összekovácsoltság fokozása érdekében törekednünk kell arra, hogy minél több alkalommal bevonjuk őket a különböző törzsgyakorlások és -gyakorlatok végrehajtásába.

Ezt olyan szemlélettel kell majd végezni, hogy a főnökség személyi állományának rotációjakor már felkészült állomány érkezen az HQ MND-C-hez.

Infrastruktúra

Egy új szervezet megalakításának egyik sarkalatos feladata a működéséhez szükséges infrastrukturális feltételek megteremtése. Magyarország úgy ajánlotta fel az HQ MND-C megalakítását, hogy a működéshez szükséges infrastrukturális feltételeket teljes mértékben megteremti, ehhez a költségvetési forrásokat biztosítja.

Ennek szellemében, a Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatal illetékes szervének irányítása és az HQ MND-C Műszaki Főnökségében lévő infrastrukturális tiszt szakmai koordinálása mellett Székesfehérváron, az Alba Regia laktanyában 2020-ban megkezdődött egy közel száz fő részére alkalmas konténer-irodablock komplexum megépítése. 2021 januárjában az HQ MND-C törzse birtokba vette az új blokkot és a mellette feljavított épületet. 2021-ben megkezdődött a második konténerblock megépítése, amellyel a hadosztály-parancsnokság teljes békeállománya részére modern, kulturált, valamint a NATO- követelményeknek is megfelelő munkafeltételeket teremtettünk meg.

Az HQ MND-C végső elhelyezési feltételei a székesfehérvári Nagysándor József laktanyában, egyrészt egy meglévő épület felújításával, valamint egy teljesen új épületkomplexum megépítésével biztosítható. Ezeknek a projekteknek a tervezett befejezési ideje és a hadosztály-parancsnokság részére történő végleges átadása 2024-re prognosztizálható.

Ezeknek az infrastrukturális beruházásoknak a szakmai nyomon követése és a NATO-követelményekhez történő megfeleltetés koordinálása a műszaki főnökség feladatai közé tartozik. Ez a feladat a főnökség kiemelt feladata és egy fő részére folyamatos munkát jelent.

Interoperabilitás

A műszaki főnökségnek és személy szerint nekem, mint műszaki főnöknek az a célunk, hogy a főnökséget elhelyezzem a NATO és legalább a keretnemzetek szakmai életében. Ehhez természetesen nemcsak az állomány szakmai ismereteit, képességeit kell fejleszteni, hanem meg kell találni azokat a szerveket és szervezeteket, illetve fórumokat, amelyekkel az együttműködést és a közös munkát megvalósítjuk.

Ennek a célnak az eléréséhez egyrészt megfelelő alapokon nyugvó és kölcsönös együttműködésben feladatokat végrehajtó közös munka feltételeit kell megteremteni. Első lépésként az MH műszaki erőit, alakulatait kerestem meg. Már sikerült

2021-ben az MH 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Ezred szakállományát bevonni egy nemzetközi gyakorlat végrehajtásába. Mindkét fél számára eredményes volt a gyakorlat, melyre alapozva talán sikerül egy folyamatos és rendszeres, mind a két fél számára előremutató, stabil munkakapcsolatot kialakítani és fenntartani. Ez a cél lebeg a szemünk előtt a többi MH műszaki szervezet vonatkozásában is, illetve a későbbiekben a horvát és a szlovák haderő műszaki alakulataival is.

Középtávon hasonló terveink vannak a NATO irányában is. Itt is sikerült már szakmai kapcsolatot létesíteni az 1. német–holland hadtestparancsnokság (HQ 1 [German/Netherlands] Corps) műszaki törzsével, illetve az MH által delegált magyar műszaki tiszt útján az Északi-keleti Többnemzeti Hadtestparancsnoksággal (HQ Multinational Corps – North-East).

Jövőbeni feladatok

A műszaki főnökség előtt álló feladatokat alapvetően maga a hadosztály-parancsnokság készenlétének elérése, illetve a saját szakmai követelményeinknek történő megfelelés szükségessége határozza meg. A következőkben felsorolt feladatok nem kifejezetten prioritási sorrendben vannak, mivel térben és időben a fontossági sorrend változhat, valamint a teljesülések állapotai befolyásolhatják a feladat-végrehajtásokat:

- Tovább kell erősíteni a műszaki főnökség helyét és szerepét, mind a hadosztály-parancsnokságon belül, mind pedig a társ- és testvérszervezetekkel. Továbbá stabilizálni kell a parancsnokság feladatrendjében a műszaki szakfeladatok tervezésének, szervezésének és vezetésnek elfogadását.
- Folytatni kell a műszaki főnökség állományának összekovácsolását, illetve ápolni és fokozni kell a törzs többi főnökségével kialakult kapcsolatrendszert.
- Folytatni kell a saját műszaki műveleti eljárások kidolgozását, tesztelését és a finomhangolás végrehajtását, olyan számvetéssel, hogy rendelkezésre álljon minden előírt okmány a hadosztályparancsnokság teljes készenlétének eléréséig.
- Az okmányok kidolgozását és a gyakorlatokon való részvételeket fel kell használni arra, hogy megbízhatóan megállapítható és igazolható legyen a műszaki főnökség állománytáblájának fenntartása, illetve amennyiben szükséges, a struktúra és az egyes beosztások módosításainak és azok harmonizálásainak kezdeményezése.
- Meg kell teremteni a feltételeket a szakmai felkészítések igényének. Kiemelt figyelmet kell fordítani a feladatelrendelése esetén feltöltendő beosztásokra kijelölt állományra, valamint azon személyi állományra, akik várhatóan 2024 után váltják a most beosztásban lévőket.
- A fenti ponthoz kapcsolható az a törekvés, hogy ki kell alakítani és erősíteni kell a nemzeti és nemzetközi szakmai törzsekkel és kötelékekkel az együttműködést. Ennek keretében meg kell találni azokat a lehetőségeket, amikor a műszaki főnökséget a külső szervek tudják támogatni és azokat is, amikor a főnökség tud támogatást nyújtani az együttműködő szerveknek és szervezeteknek.
- Jelen állapot szerint fontos és kiemelt feladata van és lesz a műszaki főnökségnek a különböző infrastrukturális beruházások előkészítésében és a kivitelezések

monitorozásában. Jelenleg a meglévő infrastruktúra fenntartási feladatainak koordinálása nem tartozik a műszaki főnökség feladatai közé, viszont a NATO-elvet követve nem lehet kizárni, hogy a jövőben ez a feladat is átkerül a főnökségre, mely a fentebb említett állománystruktúra módosítását kell, hogy generálja.

Összegzés

2014-től, a Krím-félsziget orosz annektálása óta Kelet-Európa geopolitikai vonatkozású biztonsági állapota megváltozott. A Kelet-Ukrajnában kialakult konfliktushelyzet, valamint az egyre erősödő orosz retorika a NATO és a nyugati társadalmak ellen arra készítette a magyar kormányzatot, hogy a saját és a régió biztonságának fokozása érdekében egy NATO-kötéléket ajánljon fel, amely a NATO-nak, a NATO-elvárásoknak, valamint a régió biztonságának megfelel.

A Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság megalakításával a három keretnemzet (Horvátország, Magyarország és Szlovákia) képes elérni a kitűzött politikai és katonai célokat is. A hadosztályparancsnokságot egy teljesen új szervezetként hozták létre és megalakításának feladatait már 2018-ban megkezdte az MH kijelölt törzseleme. A szükséges költségvetési forrásokat 2018–2022 között a magyar honvédelmi tárca biztosította, melynek jelentős része a parancsnokság infrastrukturális és híradó-informatikai feltételeinek megteremtéséhez álltak rendelkezésre.

A megalakítás feladatainak végrehajtása során számos kihívással néz szembe a parancsnokság állománya. Egyike ezeknek a kihívásoknak abból a tényből fakad, hogy az MH szervezeti felépítésében már több mint egy emberöltő óta a hadosztályszint nincs jelen, így ennek tervezési, szervezési és vezetési kultúrája inkább csak az emlékekben él, valós és gyakorlatias ismeretek nem igazán állnak rendelkezésre. Ugyanez a helyzet a fegyvernemi törzsekkel is, amelyeket az MH 1997 óta nem működtet.

Ennek a két nehézségnek a tudatában kezdte meg a hadosztály-parancsnokság újonnan megalakított műszaki főnöksége a szakmai képességek kialakítását, illetve a NATO-követelményeknek való megfelelés érdekében a szükséges feltételek megteremtését. A műszaki főnökség állománya nagy lendülettel, a szakma iránti elkötelezettséggel, motiváltan és tenni akarással kezdte meg a munkát. Az eddig elért eredmények jól mutatják a pozitív hozzáállást és szakmai fejlődés iránti igényt.

Nyilván még számos feladat végrehajtása vár ránk, de minden erőnkkel azon dolgozunk a műszaki főnökségben, hogy az elvárt feladatokat rendben, az előljárók által is megkívánt minőségben és megfelelő szakmaisággal hajtsuk végre. A közelmúlta visszatekintve, a kapott visszacsatolások alapján a fejlődésünk iránya megfelelő, az elért eredmények és a kidolgozott okmányok azt mutatják, hogy jó úton haladunk a műszaki szakma hadosztályszintű megjelentetésében és elfogadtatásában. Az, hogy a kitűzött céljainkat valóban sikerült-e elérni, illetve azokat milyen minőségben tudtuk teljesíteni majd pár év távlatából lehet csak pontosan meghatározni.

Addig is az HQ MND-C műszaki főnökség állománya folytatja a munkáját és lelkiismeretesen, a műszaki szakma iránti elkötelezettséggel végzi feladatait.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Idegen Szavak Gyűjteménye*. <https://idegen-szavak.hu/affili%C3%A1ci%C3%B3> (Letöltés ideje: 2022. 08. 29.)
- Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság 2021. *Háttéranyag (1.) A Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság (Headquarters Multinational Division Centre, HQ MND-C) aktuális helyzetéről*. Székesfehérvár: Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság.
- MH TP 2022. *Integrált Terminológiai Adatbázis, 2022.07.17*. MH KDAB - Adatbázis (Letöltés ideje: 2022. 08. 29.)
- MHP HTCSF 2020. *Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság (Magyar Honvédság rendelkezési állománya) 2/1/45 számú állománytábla*. Budapest: MHP HTCSF.
- MILENG COE (s. d.). *Military Engineering Centre of Excellence – Katonai Műszaki Kiválósági Központ hivatalos honlapja*. Ingolstadt. www.milengcoe.org (Letöltés ideje: 2022. 02. 08.)
- NATO Standardization Office 2016. *ATP-3.12.1 Allied Tactical Doctrine for Military Engineering*. Brussels: NATO Standardization Office. <https://nso.nato.int/protected/nsdd/main/standards?search=atp-3.12.1> (Letöltés ideje: 2022. 02. 08.)
- NATO Standardization Office 2021. *AJP-3.12 Allied Joint Doctrine for Military Engineering*. Brussels: NATO Standardization Office. <https://nso.nato.int/protected/nsdd/main/standards?search=ajp-3.12> (Letöltés ideje: 2022. 02. 08.)
- NATOTerm (s. d.). The Official NATO Terminology Database. <https://nso.nato.int/natoterm/Web.mvc> (Letöltés ideje: 2022. 02. 08.)
- North Atlantic Military Committee 2017. *MC 0560/2 Military Committee Policy for Military Engineering*. Brussels: North Atlantic Military Committee. https://external.milengcoe.org/Knowledge/20170927_NU_MC_0560_2_FINAL_ENG.pdf#search=0560%2F2 (Letöltés ideje: 2022. 02. 08.)
- Tábi Levente 2021a. *HQ MND-C MILENG koncepció tervezet*. Székesfehérvár: HQ MND-C.
- Tábi Levente 2021b. *Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-Parancsnokság megalakítása és annak műszaki kérdései*. Budapest: MHTT. (Előadás az MHTT által szervezett NATO 2030 konferencián, 2021. október 27.)